Eduskunnan sivistysvaliokunnalle 6.11.2024

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: HE 159/2024 vp

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Lukiokoulutuksen antama laaja-alainen yleissivistys on tärkeässä roolissa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Laatu ja saavutettavuus ovat suomalaisen koulutusjärjestelmän ominaisuuksia, joiden vaikutus kertautuu koulutusjärjestelmässä koulutuspolulla edettäessä. Lukioon valikoituminen ja opintojen saavutettavuus vaikuttaa osaltaan yliopistokoulutukseen valikoitumiseen.

Opiskelijavalinta

Unifi näkee tärkeänä, että lukio-opinnoista on sujuva polku yliopistoihin. Yliopistot ovat yhteisen opiskelijavalintojen kehittämishankkeen myötä uudistaneet valintoja merkittävästi, mm. uudistamalla todistusvalintojen pisteytysmallit ja siirtymällä uuteen yhdeksän valintakokeen kokonaisuuteen. Työssä keskiössä on ollut hakijan näkökulma ja koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Kehitystyötä jatketaan osana normaalia opiskelijavalintojen kehittämistä myös hankekauden päättymisen jälkeen.

Lukiokoulutuksessa tehdyillä ratkaisuilla on keskeinen vaikutus välillisesti myös yliopistokoulutukseen ja sen järjestämiseen, muun muassa opiskelijoiden valikoitumisen, opiskelijavalinnan, opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opiskeluvalmiuksien osalta. Vastaavasti korkeakoulujen opiskelijavalintamenettelyt heijastuvat lukio-opintoihin ja ylioppilastutkintoon.

Yliopistojen opiskelijavalinnalla on tärkeä rooli nuoren koulutuspolulla ja se on tärkeä elementti koulutuksen saavutettavuuden kannalta. Vertailtava ja luotettava lukiokoulutuksen laatu tuottaa lukio-opiskelijoille yhtäläiset edellytykset hakeutua korkeakouluopintoihin riippumatta hänen lukiostaan.

Lukiokoulutuksen antamat taidot

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot. Yliopistokoulutuksessa nk. geneeristen taitojen, itseohjautuvuuden ja vastuun kantamisen taidot korostuvat. Unifi pitää hyvänä tavoitetta vahvistaa lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen ja erityiseen tukeen. Oppimisen tuen lisäämisellä voi olla potentiaalisia positiivisia vaikutuksia korkeakouluvalmiuksien kasvattamiseen, ja tätä kehitystä on tarpeen seurata. Lukio-opiskelijoiden oppimisen ja osaamisen vahvistaminen sekä hyvinvointi ovat olennaisen tärkeitä jatko-opintoihin hakeutumisen ja Suomen koulutustason nostamisen kannalta. Nuorten hyvinvoinnissa on lukuisia hälyttäviä merkkejä, jotka voivat kertautua opintopolulla.

Unifi pitää hyvänä englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen mahdollisuutta heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitaville henkilöille. Se voi avata yhä useammalle

aliedustetulle ryhmälle mahdollisuuden yleissivistäviin opintoihin ja sitä kautta yliopisto-opintoihin. Kuitenkin vaikutuksia englanninkielisen tutkinnon suorittaneiden yliopistoihin hakeutumiseen on tarpeen seurata. Oletettavasti englanninkielisen tutkinnon vaatimustaso ja arviointi vastaa suomen- ja ruotsinkielistä, joten se voidaan huomioida opiskelijavalinnassa yhtäläisellä tavalla.

Unifi pitää hyvänä muutosta, jossa kokelailla olisi jatkossa mahdollisuus suorittaa taito- ja taideaineen koe osana ylioppilastutkintoa. Erikseen on arvioitava muutoksen vaikutusta opiskelijavalintaan esim. taidealoilla ja koeuudistuksen vaikutuksia hakeutumiseen. Taito- ja taideaineiden kokeita ei ole luonnollisesti voitu huomioida 2026 käyttöön otettavissa yliopistojen valintaperustesuosituksissa, vaan mahdollisuutta tulee pohtia valintaperusteita jatkossa kehitettäessä.

Lukiodiplomi

Lukiodiplomien laajempi hyödyntäminen opiskelijavalinnoissa edellyttää mahdollisuuden laajaa saatavuutta kautta lukiokentän. **Unifi pitää tarpeellisena valtakunnallisen kriteeristön luomista lukiodiplomeille muiden, kuin ylioppilastutkintoon sisällytettävien musiikin, liikunnan ja kuvataiteen osalta.** Diplomien käyttö opiskelijavallinnassa edellyttää luotettavaa ja yhdenmukaista arviointia. Lukiodiplomi tarjoaa mahdollisuuden osoittaa osaamista alueilla, joita ylioppilastutkinnon kokeet eivät ole tähän saakka huomioineet.

Lukiodiplomia ei vielä tunnisteta kovin laajasti yliopistoissa. Lisäselvityksiä asiasta tarvitaan erityisesti liittyen lukiodiplomien hyödyntämiseen yliopistojen opiskelijavalinnoissa. Lisäksi Unifi korostaa, että yliopistojen opiskelijavalintojen kehittäminen kuuluu yliopistoille itselleen. Opiskelijavalintoja on toki tarpeen kehittää yhdessä ja yhteistyössä mm. toisen asteen kanssa, mutta vastuu valinnoista on korkeakouluilla itsellään.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Ilkka Niemelä
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja